

"Gazeta Lwowska" z dodatkiem urzędowym wychodzi codziennie o 3-ej godzinie po południu, z wyjątkiem świąt uroczystych i niedziel.
Prenumerata wynosi z przesyłką pocztową na rok cały 15 złr. 60 c., na kwartał 3 złr. 90 c., na miesiąc 1 złr. 30 c. Miejscowa na rok 12 złr. na kwartał 3 złr., na miesiąc 1 złr.

GAZETA LWOWSKA.

Za inseraty i artykuły nadesłane od jednego wiersza: pierwszy raz 6 c., drugi i trzeci po 5 c. Należyłość stepowa od każdej insercyi 30 cent.
Przesyłki (franco) odbiera Administracya Gazety Lwowskiej. Numer pojedynczy w Expedycyi Gazety (Ulica Wałowa Nr. 370) 5 c.
Reklamacye wolne od opłaty pocztowej.

Nr. 3.

Czwartek 3. Stycznia 1867.

Rok wydania 57.

Cesarski patent z dnia 2. Stycznia 1867 r.

Obowiązujący dla Czech, Dalmacyi, Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem, Austrii poniżej i powyżej Anizy, Saleburga, Styryi, Karyntyi, Krainy, Bukowiny, Morawii, Szląska, Tyrolu, Forarlbergu, Istrii, Gorycyi, i Gradyski tudzież Tryestu wraz z tegoż powiatem.

My Franciszek Józef Pierwszy,

z Bożej łaski Cesarz Austriacki, król Węgier i Czech, Dalmacyi, Kroatyi, Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi, król Jerozolimy i. t. d.; Arcyksiążę Austrii, Wielki książę Toskany i Krakowa, książę Lotaryngii, Solnogradu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny, Wielki książę Siedmiogrodu, Margrabia Morawii, Książę górny i dolny Szląska, Modeny, Parmy, Piacencyi i Gwastalli, Oświęcima i Zatora, Cieszyna, Friulu, Raguzy i Zadry, książęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kyburga, Gorycyi i Gradyski, Książę Trydentu i Bryxenu, Margrabia górnej i dolnej Luzacyi i na Istrii, Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregenzu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchyi windyjskiej, Wielki Wojewoda województwa serbskiego i t. d.

Na podstawie patentu z dnia 20. września 1865 rozpoczął Nasz Rząd, celem pojednania sprzecznych prawnych pretensyi co do konstytucyjnych urządzeń Państwa, rokowania z reprezentantami krajów Naszej korony Węgierskiej.

W obec toczących się nad tem rokowań i w zamiarze osiągnięcia gruntownego, wszem sprawiedliwego i o ile można przyspieszonego rozwiązania tego nader ważnego zadania, postanowiliśmy powołać do współdziałania reprezentantów Naszych innych Królestw i Krajów.

Jakkolwiek się chętnie skłaniamy do uwzględniania prawnych pojmowań pojedynczych części Monarchii, uważamy przecież za Nasz pierwszy i najświętszy obowiązek stać niezachwianie przy ubezpieczeniu bytu Monarchii i ogólnego jej interesu, jako przy celu i punkcie ostatecznym.

Stosunki czasu i położenie Monarchii wymagają nieodzownie, ażeby rokowania nad kwestyą ukonstytuowania jak w najkrótszym czasie do końca doszły i żeby zatem różne pojmowania prawne i roszczenia Królestw i krajów do korony węgierskiej nienależących — nieodstępując ale nigdy od kierowniczej myśli ustalenia bytu Monarchii — na wspólnem zgromadzeniu rozwiązane zostały.

Uporeczywe trzymanie się formalnego, trybu postępowania w dziele pojednawczem jedynie opanywującego stanowiska, przeszkadzałoby rozwiązaniu zadania, zagrażałoby na prawdę zasadzie konstytucyjnej — którą My stanowczo zachowaną i na przyszłość zapewnioną mieć chcemy — i postawiłoby ostatecznemu uregulowaniu wewnętrznych stosunków prawno-państwowych przeszkody tak wielkiej wagi, że tym sposobem niebezpieczeństwa dla całego Państwa zamiast uchylone tylko zwiększone by były.

Czuając się zatem spowodowani reprezentantów wspomnianych Królestw i Krajów powołać na nadzwyczajne zgromadzenie Rady Państwa i powołanie to rozciągnąć na Naszą Izbę Panów, chcemy uwzględnienie pretensyi nabytych przez kilkuletnią czynność reprezentantów tychże Krajów na mocy postanowień statutu Rady Państwa z dnia 26. lutego 1861 r. połączyć z uznaniem prawa, które Nasz dyplom z dnia 20. października 1860 r. w kwestyach interesu wspólnego sejmom przez wysyłanie swych reprezentantów nadaje.

Jest Naszą wolą ażeby liczbą wysłać się mających członków w każdym kraju ową liczbę odpowiadała, którą ustawa o reprezentacyi Państwa przepisuje i ażeby się od udzielania jakowejbądź instrukcyi powstrzymano, nagląc konieczność ułatwienia dzieła pojednania nakazuje uchylenie wszelkiej przeszkody.

Co do jawności posiedzeń i znoszenia się z sobą obudwu Izb, dla których mianowanie Prezydentów i Wiceprezydentów My sobie zastrzegamy, jako też względem uprawnienia Naszych Ministrów i Naczelników Władz centralnych do brania udziału w obradowaniach, obowiązują mają postanowienia ustaw z dnia 26. lutego i 31. lipca 1861 r.

Ponieważ sześcioletni peryod wyboru do sejmów krajowych w najbliższym czasie upływa, a My przy tak ważnem zadaniu ponowne wykonanie prawa wyboru ludom Naszym zapewnione mieć chcemy, widzimy się spowodowani nakazać nowe wybory posłów na sejmy krajowe.

Rachując zatem na patryotyczny, do ofiar gotowy duch Naszych ludów, tudzież oczekując, że w ocenieniu wielkiej ważności położenia szczegółowe interesa z chęcią podporządkowane zostaną jednemu wielkiemu celowi, t. j. bronięcia całości monarchyi w jej kwestyach żywotnych — rozporządzamy po wysłuchaniu Naszej rady ministrów jak następuje:

Art. I. Sejmy krajowe Czech, Dalmacyi, Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem, Austrii poniżej i powyżej Anizy, Saleburga, Styryi, Karyntyi, Krainy, Bukowiny, Morawii, Szląska, Tyrolu, Forarlbergu, Istrii, Gorycyi i Gradyski się rozwiązują.

Art. II. Ma się bezzwłocznie przystąpić do nowych wyborów na te Sejmy krajowe.

Art. III. Na podstawie dokonanych nowych wyborów zebrać się mające Sejmy krajowe, tudzież Rada miasta Tryestu zwołują się na dzień 11. lutego r. b. w miejsca ustawą im przeznaczone.

Art. IV. Zakomunikowanie niniejszego Naszego cesarskiego patentu i zawezwanie do wyboru na nadzwyczajne zgromadzenie Rady państwa, stanowiąc mają jedyny przedmiot przedłożenia, a względnie czynności powołać się mających Sejmów i Rady miasta Tryestu.

Art. V. Nadzwyczajna Rada państwa zwołuje się na 25. lutego r. b. do Naszego głównego i stołecznego miasta Wiednia.

Art. VI. Obradowanie nad kwestyą konstytucyjną stanowiąc ma jedyny tylko przedmiot czynności tegoż nadzwyczajnego zgromadzenia Rady państwa.

Dan w Naszem głównym i stołecznym mieście Wiedniu dnia drugiego stycznia w roku tysiąc ośmset sześćdziesiątym siódnym, Naszego panowania dziewiętnastym.

Franciszek Józef m. p.

(L. S.)

Beust m. p.

Belcredi m. p.

Larisch m. p.

Komers m. p.

Wüllerstorff m. p.

John m. p. F. M. P.

Z najwyższego rozkazu:

Bernard Kawaler de Meyer m. p.

Część nieurzędowa.

Monarchia austriacka.

Lwów, 3. stycznia. Na czele dzisiejszego numeru naszego zamieszczamy najwyższy statut z dnia 2. b. m. zwołujący Sejmy krajowe na dzień 11go lutego gwoi wykonania wyboru do nadzwyczajnego zebrania Rady państwa. Rząd cesarski największe przywiązuje znaczenie do tego, żeby kwestya konstytucyjna z wszelkim możliwym pospiechem załatwiona została, w sposób byt monarchii zabezpieczający i wzmacniający. Cel ten nie mógłby jednak być dopięty, gdyby reprezentanci królestw i krajów do korony węgierskiej nie należących nie znaleźli się w położeniu wydania ważnego swego orzeczenia w chwili, która przy teraźniejszym stanie rokowań z Węgrami i Kroatyą jako właściwa wskazana zostanie, i która to chwila jako bardzo bliska uznana być musi.

✓ Położenie państwa i nacisk czasu wymagają koniecznie, żeby kwestya pojednania rozbiegana była na wspólnem zgromadzeniu. Obrady nad nią w siedemnastu sejmach krajowych gwoi dojścia do ostatecznego porozumienia wymagałyby takiego przeciągu czasu, jakiego w obecnych stosunkach poświęcić im nie można bez narażenia monarchii na wielkie niebezpieczeństwo.

Patentem cesarskim wszystkie kraje przeto zawezwane zostały do wysłania swych reprezentantów na nadzwyczajne zgromadzenie rady państwa, a to w tym tylko celu, żeby wspólny udział wzięły w dziele pojednania, a zatem nad kwestyą konstytucyi wspólnie obradowały.

Jestto niewątpliwie patryotycznym obowiązkiem stać się na wezwanie Monarchy i w chwili tak ważnej mieć jedynie przed oczyma wielki cel ugruntowania pomyślności monarchii na stałych podstawach.

Forma nadzwyczajnego zgromadzenia rady państwa uwzględnia prawa nabyte przez kilkuletnią działalność rady o tyle, o ile na to pozwala nadzwyczajne obecne położenie stosunków — Węgry i Kroatya odmówiły stanowczo przyjęcia statutu o radzie państwa, odmówiły więc traktowanie spraw spólnych w formie statutu tym ustanowionej, rząd zaś cesarski krajów tych jako „in contumacia“ będących uważać nie może i nie chce.

Co zaś dotyczy wyboru reprezentantów, utrzymuje się zasada już w dyplomie z dnia 20. października 1860. roku orzeczona, iż reprezentanci krajów przez sejmy krajowe wybrani być mają.

Sejmy więc same stanowiąc będą o sposobie, w jaki reprezentanci krajów wybrani być mają; wolno im zastosować się do postępowania w dodatku do ordynacyi krajowej przepisanej, lub oświadczyć się za innym sposobem wyboru. Sejmy więc będą mogły wybierać

reprezentantów krajowych według kuryi, lub też z całego Sejmu, jak to za właściwe uznają.

Rząd nie rości sobie prawa do wpływania na postępowanie Sejmów w tym względzie; idzie tu bowiem o wysłanie reprezentantów na nadzwyczajne zgromadzenie, ograniczenie zaś prawa wyboru dyplomem październikowym Sejmom przyznanego, tem mniej byłoby usprawiedliwione, iż zgromadzenie, do którego reprezentanci wysłani być mają, obejmuje tylko kraje do korony węgierskiej nie należące, dodatek zaś do ordynacyi krajowej obejmuje przepisy względem wyboru posłów do reprezentacyi całego państwa.

Rozumie się zaś samo przez się, iż zostawiona jest Sejmom krajowym zupełna wolność dokonywania wyborów, także i w tym razie w sposób, w jaki wybory do zwykłej rady państwa przeprowadzane bywały.

26te posiedzenie sejmu krajowego z dnia 31. grudnia 1866.

Ostatnie posiedzenie Sejmu krajowego w obecnej kadencji zagał Marszałek krajowy książę Leon Sapieha o godzinie 11tej przed południem. Obecnych posłów było 123. Ze strony rządu c. k. komisarz rządowy radca dworu p. *Possinger*.

Po przyjęciu protokołu 25go posiedzenia odczytał sekretarz p. *Zakrzewski* zapowiedziane następujące oświadczenie p. *Grocholskiego* przeciw wniesionemu na ostatnim posiedzeniu protestowi p. *Ławrowskiego* i innych:

Oświadczenie.

Zważywszy, iż wniesiony na posiedzeniu sejmowym dnia 30. grudnia 1866 przez posła pana Juliana Ławrowskiego protest sam przyznaje, że wniosek posła pana Ziemiałkowskiego stosował się li tylko do pojedynczego wypadku, to jest do wyniku głosowania nad wnioskiem posła *Grocholskiego*,

zważywszy, że wniosek posła Ziemiałkowskiego bynajmniej nie dążył do ustanowienia na przyszłość zasady, iż ułomki przy obliczeniu dwóch trzecich części głosów wymaganych do zmiany statutu krajowego opuszczone być mają,

zważywszy, iż gdyby poseł Ziemiałkowski to nawet istotnie zamierzał, wniosek jego nie podług jego osobistego zamiaru, ale podług swego dosłownego brzmienia osądzony być musi i powinien,

zważywszy, że przez przyjęcie wniosku posła Ziemiałkowskiego rzeczywiście postanowieniem nie zostało, iż na przyszłość ułomki przy obliczaniu dwóch trzecich części głosów potrącane być powinny,

zważywszy, iż wys. Sejm nie mógł nawet chcieć uchwalać tutaj jakieś nowe postanowienie, a tem mniej dodatek do §. 38. statutu krajowego, bo podług zasady, że prawo wstecz nie działa, nowe postanowienie nie możnaby jako takie zastosowywać do głosowania już odbytego, wątpliwość zatem co do wyniku głosowania nad wnioskiem posła *Grocholskiego*, o co tu jedynie chodziło, nie zostałaby bynajmniej uchwaleniem dodatku do §. 38. statutu krajowego usunięta,

zważywszy, iż protest posła pana Juliana Ławrowskiego twierdzić nie poważa się, iż wynik głosowania nad wnioskiem posła *Grocholskiego* był niewątpliwy, a zatem pośrednio sam przyznaje, iż według jego własnego widzenia wynik ten był wątpliwy, a jak tylko Marszałek krajowy uznał za stosowne, zostawić orzeczenie w tym względzie samemu wys. Sejmowi, wys. Sejm był obowiązany wzmiankowaną wątpliwość usunąć, bo z natury rzeczy wynik głosowania w żaden sposób wątpliwym pozostać nie może,

zważywszy, iż usunięcie wątpliwości co do wyniku głosowania jest sprawą wewnętrzną W. Izby, sprawą wyłącznie regulaminową, a według postanowienia §. 38. statutu krajowego uchwały Sejmu krajowego, wyjąwszy nad wnioskami tyczącymi się zmiany statutu krajowego, rozstrzygają się zawsze bezwzględna większością głosów,

zważywszy w końcu, że poseł p. *Julian Ławrowski* postawił swój wniosek o uważanie wniosku posła Ziemiałkowskiego jako dodatku do §. 38. statutu krajowego jako mowca jeneralny już po zamknięciu dyskusyi, co sprzeciwia się dosłownemu brzmieniu §. 48. regulaminu,

Żądanie posła pana Ławrowskiego, by wniosek posła pana Ziemiałkowskiego uchwalać większością dwóch trzecich głosów, sprzeciwiało się postanowieniu §. 38. statutu krajowego i §. 48. regulaminu, i dlatego uwzględnione być nie mogło — wniesiony przez niego na posiedzeniu dnia 30. grudnia 1866 protest opiera się na zupełnie błędnych twierdzeniach, i pozbawiony jest wszelkiego uzasadnienia — z jakiego to powodu podpisani warując przysługujące Wysokiemu Sejmowi prawo wolnego orzekania

w swych sprawach wewnętrznych, które to prawo wzmiankowany protest naruszyć usiłuje, przeciw temu wniesionemu protestowi z swej strony uroczyście protestują.

Dano we Lwowie dnia 31. grudnia 1866.

Kazimierz Grocholski, w. r.

Następują 69 podpisów.

Odczytano potem dalszy ciąg petycyi wniesionych do Sejmu.

P. *Lipczyński* wniósł potem interpelację do c. k. komisarza rządowego z zapytaniem, z jakich powodów organa c. k. policyi aresztowały w zeszły piątek Bronisława Gołyńskiego, Konopackiego i jakiegoś trzeciego. Dalej zapytuje interpelujący, co rząd zamierza uczynić, by pociągnąć do odpowiedzialności organa policyi, które przy aresztowaniu pomienionych osób miały z niemi się obejść w sposób niehumanitarny.

C. k. komisarz rządowy oświadczył w odpowiedzi, że wspomniony Bronisław Gołyński mieszkał we Lwowie za pozwoleniem władzy czasowo tylko pod warunkiem nieposzlakowanego zachowania się. Gdy jednak przydybano u niego dwóch ludzi podejrzanych, z których jeden miał paszport fałszywy a drugi wcale żadnego nie miał paszportu, władze bezpieczeństwa wydały go ze Lwowa. Jak dalece fakt o niehumanitarnym obejściu się organów bezpieczeństwa publicznego przy aresztowaniu jest prawdziwym, to zostanie skonstatowane i podane do wiadomości.

Dalej dał c. k. komisarz rządowy odpowiedź na kilka interpelacyi wniesionych na poprzednich posiedzeniach.

Na interpelację p. *Koczyńskiego*, z zapytaniem w jakim okresie zostają pertraktacje urzędowe odnośnie do uchwały Sejmu co do zmiany ustawy wexlowej, oświadcza c. k. komisarz rządowy, że rząd dotychczas nie był w położeniu wspomnianą uchwałę Izby ostatecznie załatwić, ponieważ w jej przeprowadzeniu w obec ogólnej ustawy wexlowej zachodzą trudności zasadnicze. Uchwała bowiem zmierza do ograniczenia zdolności zobowiązania wexlowego, nie tylko włościan ale i wszystkich posiadaczy własności tabularnych, którzy nie płacą podatku zarobkowego i dochodowego. Zachodzą jeszcze w tym względzie i inne trudności, które c. k. Namiestnictwo nieomieszka w obszerniejszym wywodzie przedstawić Wydziałowi krajowemu, by na przyszłej sesyi zdał dokładniej sprawę Sejmowi.

Na interpelację p. *Łepkaluka* co do rozdawania dziennika ustaw krajowych w powiecie Kossowskim odpowiada c. k. komisarz rządowy, że zarządzone dochodzenie faktów w interpelacyi przytoczonych jeszcze nie jest dokończone, gdyż przesłuchanie kilku świadków z powodu ich słabości musiano odroczyć. Jednak już z dotychczasowego ślęstwa okazuje się, że nieuzasadniony jest uczyniony w interpelacyi urzędnikom Kossowskim zarzut agitacyi, jakoby dziennik ustaw nie w ruskim lecz polskim języku był rozdawany, gdyż gromady same z własnego popędu zwróciły uwagę urzędu na trudność z jaką im przychodzi czytać dziennik ustaw drukowany cyryliką i prosiły o wydawanie im tegoż dziennika w ruskim języku lecz drukowanego czcionkami łacińskimi. Wypadek jednak, że w urzędzie samym podpisywano petycję o to, niemożne być pochwalonem, i Namiestnictwo po przeprowadzeniu śledztwa pociągnie winnych do odpowiedzialności.

Przy tej sposobności odpowiada c. k. komisarz rządowy na inny zarzut podniesiony w Izbie, jakoby przy rozdzielaniu dziennika ustaw i rozporządzeń krajowych niektórym gminom w obwodzie Żółkiewskim dziennik polski zamiast ruskiego był narzucany. Twierdzenie to jest mylne. Cztery powiaty obwodu Żółkiewskiego, żądały dziennika ustaw nie w ruskim lecz w polskim języku i temu żądaniu ich stało się zadość. Co do gminy Chorocim, o której poseł ks. *Naumowicz* przytoczył, jakoby jej narzucić miano dziennik polski zamiast ruskiego, prawdziwy stan rzeczy, jak to akta urzędowe stwierdzają, jest ten, że gmina ta pytana w jakim z dwóch języków krajowych życzy sobie mieć dziennik ustaw, oświadczyła się za polskim i dla tego też posyłało jej dziennik w języku polskim.

Na interpelację p. *Zdunia* co do znizienia ceny soli oświadcza c. k. komisarz rządowy, na podstawie wiadomości zasięgniętej, że c. k. ministerstwo finansów przy teraźniejszych stosunkach finansowych państwa uznało rzeczą niemożliwą zaprowadzać w tym względzie zmiany.

Na interpelację p. *Lipczyńskiego*, co rząd przedsięwziąć zamysła ku zapobieżeniu klęskom pożarów zbrodniczą ręką spowodowanych, odpowiada c. k. komisarz rządowy, że rząd krajowy już kilkakrotnie a w ostatnich czasach ponownie wydał najsurowsze polecenie do władz podrzędnych w celu ścisłego przestrzegania przepisów

policyi ogniowej, mianowicie rozporządził, żeby urzędu czuwały nad tem, by po wsiach i miastach nietylko mieszkańcy lecz i gminy własnym kosztem zaopatrzyły się w potrzebne przyrządy do gaszenia ognia, ażeby ze strony władzy niepoprzestawano na wydawaniu rozkazów lecz naocześnie przykonywano się o ich ścisłym wykonaniu, ażeby o każdym większym pożarze niezwłocznie donoszono do Namiestnictwa z wykazaniem środków użytych do przytłumienia pożaru. Za niedostateczność środków do gaszenia jako przyczynę szerzenia się ognia urzędu będą odpowiedzialne. Przy każdym doniesieniu do Namiestnictwa urząd miejscowy obowiązany jest wykonać, jaka była przyczyna ognia i jakie poczyniono kroki ku wykryciu złooczyńcy, jeżeli były poszlaki rozmyślnego podłożenia ognia. Sprawa co do zaprowadzenia sądów doraźnych na podpalaczy była już traktowana w r. 1865 z powodu częstych pożarów w okręgu administracyjnym Lwowskim, jednak rezultat badania niedawał dostatecznych powodów do zaprowadzenia sądów doraźnych. Wszelako uchwała Izby niedawno powzięta przekonała Rząd krajowy, iż się nie obejdzie bez zaprowadzenia stanowczych środków, by zbrodniczym poddałom skutecznie zapobiedz. (Brawo.)

Z porządku dziennego przedłożył p. *Majer* sprawozdanie komisji edukacyjnej w przedmiocie szkół powtarzań, seminariów nauczycielskich i Krakowskiego Instytutu technicznego.

Komisya poddała pod uchwałę Izby następujące wnioski:

1. Wzywa się Wys. Namiestnictwo, ażeby ku rozpowszechnieniu szkół powtarzań stósownie do istniejących przepisów wszelkich dołożyło starań,

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt reorganizacyi seminariów dla przyszłych nauczycieli ludowych.

3) Wzywa się Wysokie Namiestnictwo, ażeby właściwą drogą wyjednać raczyło stanowczą i potrzebom kraju odpowiednią reorganizację instytutu technicznego w Krakowie.

Do wniosku 3. stawia p. *Zybkiewicz* poprawkę, ażeby miasto wezwania Namiestnictwa, Sejm podał prośbę do Najjaśniejszego Pana o reorganizację instytutu technicznego w Krakowie.

Wnioski komisji z poprawką p. *Zybkiewicza* zostały przyjęte i zaraz w trzecim czytaniu ostatecznie uchwalone.

Z kolei przedłożył p. *Czerkawski* sprawozdanie komisji edukacyjnej o projekcie Wydziału krajowego do ustawy o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich. Po odczytaniu sprawozdania nastąpiła ogólna dyskusya nad projektem komisji, który opiewa jak następuje:

U s t a w a o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomerji i Wielkiego Księstwa Krakowskiego postanawiam co następuje:

Artykuł I. Prawo stanowienia o języku wykładowym w szkołach ludowych służy tym, którzy szkołę utrzymują.

Artykuł II. Jeżeli szkoła ludowa pobiera zasiłek z funduszy publicznych, prawo stanowienia, który z języków, polski albo ruskim, ma być wykładowym, wykonują gmina wspólnie z władzą szkolną krajową w ten sposób, że orzeczenia gminy ulegają zatwierdzeniu władzy szkolnej krajowej.

Artykuł III. W każdej szkole ludowej, w której część uczęszczającej młodzieży używa polskiego, część zaś ruskiego języka; ten język, który nie jest wykładowym, będzie obowiązkowym przedmiotem nauki w granicach szkole odpowiednich.

Począwszy od trzeciej klasy wszystkich wyższych szkół ludowych język niemiecki jest obowiązkowym przedmiotem nauki.

Artykuł IV. W szkołach średnich, utrzymywanych wyłącznie funduszem prywatnym czy to gminy, czy osób pojedynczych lub zbiorowych, językiem wykładowym będzie ten, za jakim oświadczą się dostarczający dla szkoły funduszu.

Artykuł V. W szkołach średnich w części lub w całości utrzymywanych z funduszy publicznych językiem wykładowym jest język polski z następującymi zastrzeżeniami:

a) Język ruski pozostaje jako wykładowy dla nauki języka ruskiego, tudzież w czterech niższych klasach gimnazjum akademickiego we Lwowie.

Co do języka wykładowego w nauce religii obowiązują istniejące przepisy.

- b) O czasowej potrzebie i możności zaprowadzenia obok wykładów w języku polskim także wykładów ruskich w pojedynczych przedmiotach nauki, orzeka w każdym danym przypadku władza szkolna krajowa na żądanie rodziców przynajmniej 25 uczniów.
- c) W klasach z językiem wykładowym ruskim nauka języka polskiego, w szkołach średnich z językiem wykładowym polskim nauka języka ruskiego, jest obowiązkiem względnym t. j. zależnym od oświadczenia się w tej mierze rodziców.
- d) Dopóki ustawa krajowa inaczej nie orzecze, pozostaje język niemiecki, w dotychczasowym zakresie, wykładowym w gimnazjum II. we Lwowie i gimnazjum niższem realnem w Brodach.

Artykuł VI. Co do nauki języka niemieckiego, będącego obowiązkiem we wszystkich klasach szkół średnich, przestrzegane będą przepisy Cesarskiego postanowienia z dnia 20. lipca 1859. (Dz. P. z r. 1859 l. 150.)

Artykuł VII. O zmianach co do języka wykładowego w szkołach średnich z funduszu publicznego utrzymywanych w ogóle, a w szczególności mających na celu stopniowe rozszerzanie wykładów w języku ruskim przez zaprowadzenie go stale bądź w pojedynczych klasach głównych lub pobocznych (równoległych), bądź z czasem w całych gimnazjach lub szkołach realnych, stanowić będzie na przyszłość Sejm po wysłuchaniu Rad powiatowych.

Artykuł VIII. Uczącym się, względnie ich rodzicom lub opiekunom, zostawia się wolność w wyborze szkoły tak, że uczniowie bez względu na obrządek słuchać mogą polskich lub ruskich wykładów.

Artykuł IX. Wszystkie przepisy z ustawą niniejszą niezgodne uchylają się.

Artykuł X. Wprowadzenie tej ustawy w wykonanie polecam Memu Ministrowi Stanu.

W dyskusji ogólnej nad tym projektem pierwszy głos zabrał *hr. Borkowski* oświadczając się w długiej przemowie przeciw projektowi. Po ogólnych wywodach że szkoły publiczne w teraźniejszym stanie nie odpowiadają celowi, że oświata może się rozwinąć tylko na podstawie dobrego bytu materialnego i najlepiej urządzone szkoły nie wydadzą owoców jeżeli istnieją obok niedostatku materialnego, mówca twierdzi że zaprowadzenie narzecz ludowego, jakim jest język ruski, jest niewłaściwe i oświadcza się raczej za obowiązkową naukę wszystkich języków sławiańskich a za wykluczeniem zupełnem nauki języka niemieckiego ze szkół krajowych.

Posel *ksiądz Szwedzicki* w długiej przemowie usiłował udowodnić że język ruski powinien być wprowadzony jako wykładowy w szkołach obwodów wschodnich i domagał się osobnej ustawy o języku wykładowym dla wschodniej części kraju. W końcu postawił wniosek, ażeby Izba nad projektem komisji przeszła do porządku dziennego.

Na wniosek p. *Zyblikiewicza* dyskusja została zamknięta. Za projektem komisji zapisani byli do głosu: pp. *Sawczyński*, *hr. Adam Potocki* i *Wolny*; przeciw projektowi pp. *ksiądz Giniewicz*, *Kaczala*, *Pietruszewicz*, *Łoziński* i *Naumowicz*. Jeneralnymi mowcami wybrani zostali z jednej strony p. *Sawczyński*, z drugiej *ks. Kaczala*.

Po przemówieniu obydwóch mowców i po przemowie sprawozdawcy p. *Czerkawskiego*, którego znakomitą mowę podamy w jednym z następnych numerów, wniosek przejścia do porządku dziennego został uchylony.

Projekt komisji na wniosek *hr. Golejewskiego* przyjęty został en bloc w drugim czytaniu bez dyskusji.

Wniosek *hr. Adama Potockiego*, ażeby całą ustawę z uwolnieniem sprawozdawcy od czytania przyjętą w trzecim czytaniu, został przyjęty. Późem całą ustawa według projektu komisji ostatecznie znaczną większością głosów została uchwalona. Przy tej uchwale posłowie, którzy głosowali za przejściem do porządku dziennego opuścili salę posiedzeń.

Po krótkiej przerwie wszedł do sali sejmowej Jego Excelencya e. k. Namiestnik w pełnym uniformie, poczem nastąpiło zamknięcie czwartej sesji a oraz sześciu-letniej kadencji Sejmu krajowego.

Przemowę Jego Excelencyi e. k. Namiestnika podaliśmy już wczoraj.

Po Jego Excellencyi Namiestniku zabrał głos Marszałek krajowy *ksiądz Leon Sapieha* i odezwał się w te słowa:

„Dziś zamyka się ostatnie posiedzenie naszej kadencji. Jeżeli się oglądnijemy na nasze czynności, zdaje mi się, że możemy sobie oddać sprawiedliwość, że ile sił naszych było, pracowaliśmy na założenie fundamentów do nowo

stawiać się mającego budynku. Zrobiliśmy, ileśmy mogli, więcej jeszcze zostawiamy naszym następcom do zrobienia. Zdaje mi się, że po tej drodze, jaką szliśmy panowie, t. j. ażeby cegielkę do cegielki znosić, powoli budynek stawiać. — tą drogą idąc najprędzej dojdziemy do pożądanego skutku. Mam nadzieję, że uznają to nasi następcy, i tą samą drogą pójda.“

„Moi panowie, przez lat sześć doznawałem od Was tyle dowodów przyjaźni, że niewiem, jak mam za to podziękować. Trudne było moje stanowisko, często nawet bardzo trudne, ale jedno, co mi bardzo je ułatwiało, była to Wasza szczerza pomoc i przyjaźń.“ (Brawo)

„Cokolwiek będzie z nami nadal, o tej przyjaźni zawsze pamiętać będę. to będzie dla mnie najmiłszem wspomnieniem w życiu mojem.“

„Teraz w skutek rozkazu Najjaśniejszego Pana sesja sejmowa zamknięta.“

Po tej przemowie przyjętej przez Izbę głośnie krzykami, przemówił poseł Dr. Majer, jak następuje:

Chwila zamknięcia sześciu-letniego okresu sejmowego niemoże przeminąć bez wejrzenia w siebie i zapytania się, w jaki sposób wystannicy kraju spełnili swój obowiązek? Nie wiem, co na to pytanie odpowie kiedyś historia, w której Sejm nasz bądź co bądź nową otworzył epokę; — czego wszelako i nieprzyjaciel zaprzeczyć nam nie może, to wytrwałości w pracy i gorącej chęci wyjednania dla kraju możebnych korzyści. Droga nie była łatwą, bo przeszkody znajdowano tam właśnie, gdzie w spólnym interesie należało spodziewać się pomocy.

Jeżeli przecież bezstronna historia przyzna usiłowaniam Sejmu jakąkolwiek zasługę, to uznanie to w nieposledniej części Tobie należyć się będzie JO. książę Marszałku!

Nie trzeba było być uczestnikiem całej 6letniej kadencji, aby wyrobić w sobie takie przekonanie. Wszak każde posiedzenie jawnym było tego dowodem. Twój przykład zagrzewał do pracy, bezstronność zbliżała porozumienie, wyrozumiałość dozwalała słowu zupełnej swobody, wrodzony takt i łagodność miarkowała zapal chwilowych zapasów. Ty byłeś ogniwem spajającym Tron z Izbą drogą obopólnego zaufania, a Izbę z narodem drogą uznania, które sobie wyrobiłeś, to jest Twoją zaletą, to Twoją zasługą.

Wszakże myśl Twoja działać będzie i nadal, bo Izba stała się dla nas nauką, co nam robić wypadnie w domowej zagrodzie. Będziemy krzewicielami wierności dla tronu a zarazem praw nam przynależnych; krzewicielami społecznego ładu a zarazem swobody w dążeniu do wszelkich ulepszeń, krzewicielami pracy, jednności i zgody które same prowadzą do owej świątyni, gdzie szczęście naszej przyszłości spoczywa. Tak działając w Twym duchu, kraj przykłaśnie Ci wraz z nami i podzieli to uczucie, którem powodowani, wołamy z całego serca: Niech żyje czcigodny Marszałek.

Po tem przemówieniu zabrał powtórnie głos Marszałek krajowy i odezwał się temi słowy:

„Panowie! Nie wiem, jak mam wyrazić moją wdzięczność za tak łaskawe uznanie moich starań, moich dobrych chęci dla kraju. Czuję, Panowie, ile mi brakuje, ażebym te chęci tak, jak tego pragnę, do skutku doprowadził. Jednakże będę pracował szczerze, o ile mi zdolności moje pozwolą; i dzisiaj dla nas i dla kraju będzie to wielką pociechą, gdy prace nasze i uchwały, które przeprowadziliśmy, otrzymają sankcyę najmiłościwiej panującego nam Monarchy. Albowiem wykonane one będą szczerze, bez żadnych zastrzeżeń i ukrytych chęci, by życzeniom kraju istotnie a nie pozornie tylko odpowiedzieć. (Brawa.) Rękojmię tego mamy w wzniosłym i prawym charakterze naszego Namiestnika i kolegi. (Brawa i oklaski). Panowie, wykrzyknijcie tedy: Niech nam żyje nasz Namiestnik i niech nam długo rządzi naszym krajem. (Głosy powszechnie: „Niech żyje!“ „Niech żyje!“ Huczne brawa i oklaski). Ale wróćmy do źródła tego wszystkiego, cośmy otrzymali. Możliwość radzenia nad potrzebami naszego kraju dał nam nasz najmiłościwiej nam panujący Monarcha. Jemu tedy winniśmy przedewszystkiem naszą wdzięczność. Zawołajmy: „Niech żyje Cesarz i Król nasz Franciszek Józef.“

Izba wśród hucznych braw i oklasków wzniosła trzykrotnie radośny okrzyk: Niech żyje!

Posel *hr. Adam Potocki*: Sądze, że odpowiem życzeniom Wysokiej Izby i powszechnemu przekonaniu szanownych Panów, jeżeli w tej ostatniej chwili naszej

kadencji sejmowej wniosę, byśmy w krótkich a szczerych wyrazach uznali po sprawiedliwości zasługi, jakie przez gorliwy udział w pracach naszego grona położył dla kraju pan komisarz rządowy. (Brawo). Sądze Panowie, że się w tej uroczystej chwili połączycie ze mną, by wyrazić nasze najszczersze podziękowanie szanownemu panu komisarzowi rządowemu. (Huczne brawa i oklaski w Izbie i na galeryach).

C. k. komisarz rządowy odpowiedział: „Zaszczycony tak pochlebnem uznaniem proszę wysokiej Izby przyjąć moje rzewne podziękowanie. Nie mogę ja się przyznać do żadnej szczególnej zasługi z powodu mego urzędowania sejmowego, ponieważ powodowałem się i w tych czynnościach zawsze tylko prawdą i sumiennem pełnieniem obowiązków moich. (Brawa i huczne oklaski). Jeżeli przytem mając dobro rządu równie jak i kraju na oku niezapoznawałem i względów słuszności wszędzie tam, gdzie tylko to z obowiązkiem moim dało się pogodzić i interesom ogólnym się nie sprzeciwiało, to i w tem nie widzę żadnej zasługi, tylko powinność każdego urzędu piastującego.“

„Kocham ten kraj równie jak i Wy Panowie i czuję się szczęśliwym, jeżeli przestrzegając sumiennie wierności rządowi, któremu służę, mogę w czemkolwiek moimi słabymi siły przyczynić się do dobra tego kraju. (Brawo). Jeżeli na tej tak pojedynczej drodze, która nie wymaga ani szczególnych zdolności, ani szczególnego usposobienia, uzyskałem takie zaszczytne uznanie Wys. Izby, to zawdzięczam to w największej części tylko życzliwej względności Panów. Zaszczyt doznany zostanie dla mnie na zawsze chlubnym skarbem a o tyle droższym, że pochodzi od sejmowego zgromadzenia, które śmiało i otwarcie występując na drodze praktyczności, a rachując się z rzeczywistością, rozpoczęło z niezmordowaną gorliwością i z podziwianiem poświęceniem, pełną mozołów pracę do reorganizacyi stosunków społecznych i administracyjnych kraju i położyło pierwszy kamień węgielny do dalszego rozwoju pomyślności kraju naszego — które to zgromadzenie zatem ze względu na otwartość i jawność stanowiska, jakie zajęło i ze względu na poświęcenie z którem ze swego zadania się wywiązało — przysługą kadencyom sejmowym jako wzór naśladowania godny przyświecać będzie. (Huczne brawa i oklaski w Izbie i na galeryach).

W końcu odczytano i przyjęto protokół niniejszego posiedzenia.

Przed rozejściem się wniósł p. *Grocholski* okrzyk na cześć Najjaśniejszego Pana. Zgromadzenie powtórzyło trzykrotnie: „Niech żyje!“

Posiedzenie zamknięto o godzinie 7ej wieczór.

Kronika.

(Kara śmierci.) W Stanisławowie dn. 29. z. m. wykonany został szubienicą wyrok śmierci na osobie Dmytra Maczoczko za morderstwo z rozbojem.

(Nieszczęsne wypadki.) Dańko Wojtowicz, wójt z Przemysłowa w powiecie Bełzkim, poniósł śmierć dnia 27. z. m. przygnieciony wozem, który się na niego wyrócił.

W Skurchaniu w powiecie Kossowskim dn. 13. z. m. troje dzieci włościańskich poniosły śmierć przez zagonienie w nieobecności matki.

W Szupurce w powiecie Zaleszczyckim dn. 19. z. m. poniósł śmierć podobnie przez zagonienie włościanin Bart. Szeptycki.

(Pożary.) W Jodłowiec w powiecie Jarosławskim dn. 14go z. m. spalił się dom włościański z budynkami gospodarskimi, zapasami zboża i 2 krowy. Szkoda wynosi 500 zfr. Ogień powstał przez nieostrożność.

W Kutach dn. 20. z. m. spalił się dom ze stajnią. Przyczyna pożaru jest niewiadoma.

W Borszczowie dn. 21. z. m. spalił się dach słomiany na jednym z domów. Ogień powstał przez nieostrożność.

Gospodarstwo, przemysł i handel.

S. Lwów, 31. grudnia. (Sprawozdanie tygodniowe.) W ostatnich ośmiu dniach stan powietrza mało się zmienił. Handel towarowy był bardzo ożywiony. Kilka przesyłek przeznaczonych na święta Bożego narodzenia spóźniło się, po większej części z winy zagranicznych kolei żelaznych które zawsze jeszcze nie mogą podołać napływowi towarów. Komunikacya przez Prusy do Niemiec północnych na Oświęcim została przywrócona, podobnież wolna jest droga na Bogumin i przewóz towarów na tej drodze nie jest już wstrzymywany. Nadeszły liczne zamówienia na naftę galicyjską zwłaszcza od firm wiedeńskich, i przesyłki byłyby jeszcze znaczniejsze gdyby kolej północna z powodu pełnienia magazynów na naftę w Wiedniu, nie była zmuszona wstrzymywać dalszych transportów. Koleją lwowsko-czerniowiecką nadeszły z Księstw Naddunajskich znaczne przesyłki nafty do rafinerii Drohobyczy i Ja-

